

Inhoud

Leedhiërarchie	7
1. Mannelijkheid, vrouwelijkheid en kwetsbaarheid	11
‘Alles is maar betrekkelijk’	13
‘Keep a stiff upper lip’	19
‘A great man is an average woman’	25
“Not all men” – not the point’	29
2. Seksisme in het dagelijks leven	35
‘Niet zo boos kijken, hè’	37
‘Zij moet eens een keer goed gebest worden’	42
‘Daar had je vroeger je koffie koud voor laten worden’	49
‘Vrouwen zijn sperma-emmers’	53
‘Daar zou ik wel een wipje mee willen maken’	60
3. Jeugd en opvoeding	73
‘Niet zeuren, gewoon maar doen’	75
‘Maar van afvallen word je niet langer’	85
4. Grenzen	91
‘Schaamte is een gebrek aan empathie voor jezelf’	93
‘Mag ik je aanraken?’	105

‘Als ik naar jouw borsten kijk, dan heb je dat toch meteen door?’	113
‘Mijn baas is echt toxisch’	117
‘Wil je dat nooit meer van je leven doen?’	121
‘J’ai des besoins, joignez-moi’	131
5. Het baarmoedertaboe	139
‘Dan neem je toch gewoon een paracetamolletje’	141
‘Anything you can do, I can do bleeding’	148
6. Veiligheid en publieke ruimte	155
‘App je als je thuis bent?’	157
7. De backlash en de toekomst	165
‘Mond dicht, kinderen baren en het huis schoonmaken’	167
Even verwijlen	178
Dankwoord	183
Literatuurlijst	187

Leedhiërarchie

Annemarie: Mijn vader en ik zijn in mei 2025 viraal gegaan met een filmpje waarin wij de seksistische misstanden bij het programma *Vandaag Inside* aankaartten. Op de vraag: ‘Welk *Voice of Holland*-jurylid zou jij kiezen?’ antwoordde René van der Gijp met: ‘Ik denk dat Ilse DeLange lekker pijpt.’ Johan Derksen vulde daarbij nog aan: ‘Ze heeft zo’n zuinig mondje.’

Toen ik dit fragment langs zag komen, voelde ik me moedeloos. Een van de best bekeken programma’s in Nederland, de zoveelste controversiële opmerking en iedereen die gewoon weer gezellig meelacht.

Dit sentiment deelde ik in een TikTok-filmpje. Waarom krijgen deze mannen nog zendtijd? vroeg ik me af. Het lokte, naast bijval, veel haat uit, vooral van mannen. ‘Je mag niks meer zeggen tegenwoordig!’ Ik moest me niet aanstellen, ik was een links zeikwif en zou zelf maar eens een keer goed genomen moeten worden. Dit vertelde ik een paar dagen later vrij terloops aan mijn vader, waarop hij reageerde met steun en zinnige opvattingen. Tijdens deze dialoog zei ik spontaan: ‘Pap, dit gesprek

dat we nu hebben – dát zouden we moeten we opnemen.’ Geen van beiden had verwacht dat het zoveel zou losmaken.

Vind ik het gaaf dat het filmpje zo hard is gegaan? Ja. Maar ik vind het ook jammer. Dat iets wat in mijn ogen vanzelfsprekend is als speciaal, misschien wel exceptioneel, wordt gezien. Een man, een vader, die zich uitspreekt tegen seksisme en het bestaan van seksisme in de Nederlandse maatschappij erkent.

Poe poe.

Als contentcreator maak ik vooral filmpjes van komische aard met een maatschappelijke ondertoon. Feminisme is voor mij een belangrijk thema dat vaak terugkomt in de content die ik maak. De respons is overwegend positief, maar een klassieke reactie die blijft terugkomen, is die van mannen die zeggen: ‘Je moet niet zo zeiken, jullie’ – daarmee wordt bedoeld ‘jullie vrouwen’ – ‘hebben het goed in Nederland. In Afrika is het pas echt erg.’

Michiel: Dat leek ons een mooi startpunt van een persoonlijke, meanderende verkenning door onze ervaringen met man-vrouwongelijkheid en wat we ervan hebben begrepen – ieder vanuit ons eigen perspectief.

Als tropenarts was ik een tijd lang alleen bezig bepaalde *medische* gevolgen van seksueel geweld te behandelen, zoals ongewenste, gecompliceerde zwangerschap en bevalling, of gevolgen van onsteriele, amateuristische pogingen tot abortus. *Curatief* dus,

lang nadat het seksueel geweld had plaatsgevonden. Annemarie is juist *preventief* met vrouwenongelijkheid bezig. Dat is veel beter natuurlijk.

A: Veel beter zou ik zeker niet zeggen. Mijn content beoogt het aantal vrouwen en meisjes dat nog slachtoffer kan worden van seksisme of seksueel grensoverschrijdend gedrag te verminderen, door mannen bewust te maken van hun gedrag en wat dat gedrag voor vrouwen betekent. Ik ben dus in zekere zin gericht op het voorkomen van dit gedrag en daarmee de gevolgen ervan.

Terug naar die opmerking over Afrika. Los van het feit dat er hier een heel continent over één kam wordt geschoren, raakte het bij mij ergens een gevoelige snaar. Jij bent vijftwintig jaar lang actief geweest voor Artsen zonder Grenzen en daarvoor uitgezonden door het Ministerie van Ontwikkelingssamenwerking. Je hebt in allerlei landen – overigens niet alleen in Afrika – gewerkt, waarin je soms onder basale omstandigheden moest opereren, letterlijk en figuurlijk. Je zou kunnen zeggen: wees blij, jouw clitoris is er in ieder geval niet onsteriel uitgesneden. Jouw vagina is niet dichtgenaaid. Jij hoeft ten minste niet veertig kilometer in de bloedhitte te lopen voor een illegale abortus. Hoe kan jij als tropenarts de klachten waarvoor vrouwen in Nederland naar de dokter gaan eigenlijk nog serieus nemen?

M: Ik doe niet aan leedhiërarchie. Uiteindelijk gaat het óók om wat we het *subjectieve lijden* noemen. Een patiënt in Nederland kan een medische klacht net zo sterk ervaren als een patiënt

met een strikt genomen ernstiger probleem wonend op de vele plekken in de wereld waar gezondheidszorg ontbreekt of slecht toegankelijk is.

A: Jij hebt me nooit het gevoel gegeven dat wat ik meemaak als vrouw in Nederland aanstellerij is. En jij kan het weten. Jij weet per slot van rekening 'hoe erg het in Afrika' is.

I

Mannelijkheid,
vrouwelijkheid en
kwetsbaarheid

‘Alles is maar betrekkelijk’

A: Pap, jij beweegt je inmiddels al tweeënzeventig jaar door het leven als man. Wat houdt dat voor jou in? Hoe zie jij je eigen mannelijkheid?

M: Het man-zijn heeft voor mij vooral met het fysieke te maken: het fysieke verschil met vrouwen. Ik ben graag flink fysiek bezig, dat voelt goed. Dat heb ik al sinds ik een kind was. Verder voel ik me gewoon één individueel, solitair mannenexemplaar, ‘een man van mezelf’ en voel mij dan ook niet aangesproken wanneer ik hoor praten over ‘de mannen’ als een soort mondiale heerschappij van bavianen, een megacollectief dat overal zijn stempels op drukt, terwijl ik ongetwijfeld ook eigenschappen heb die aan dat ‘collectief’ worden toebedacht. Ik zal me er dus in bepaalde mate aan conformeren, maar in hoeverre, daar heb ik zelf weinig zicht op.

De negatieve connotatie die het collectief ‘de mannen’ vanaf mijn vroege jeugd al voor mij had, leidde er waarschijnlijk ook toe dat ik relatief veel vrouwenvriendschappen had en heb. Met het ouder worden ben ik me steeds comfortabeler gaan voelen bij vrouwen. Ze zijn over het algemeen minder oordelend en betweterig dan mannen en hoeven minder vaak ‘iets voor te stellen’. Zelf heb ik ook eigenschappen die als ‘vrouwelijk’

omschreven zouden kunnen worden: ik ben zorgzaam, ik heb een idee van kleuren en huisinrichting, ik kan bloemschikken en met voetbal heb ik helemaal niks...!

A: Ja, dat zou je dan kennelijk ‘vrouwelijke eigenschappen’ noemen. Ik was vroeger, in tegenstelling tot jou, wel fan van voetbal. Behalve dat ik zelf voetbalde, vond ik het kijken naar de wedstrijden ook leuk, en dat samen met mama. We gingen geregeld naar de Johan Cruijff ArenA en keken elke zondag met z’n tweeën naar *Studio Sport*, terwijl jij kookte en het eten serveerde. Eigenlijk een omgedraaide situatie, als je het vanuit een traditioneel perspectief bekijkt.

In mijn kringen en in die van Barbara, mijn oudere zus, kijken veel jonge mannen op een specifieke manier naar jou op. Onze vrienden, vriendjes, neven, broers van vriendinnen. Dit is iets waar jij te bescheiden voor bent om toe te geven, iets wat jij nonsens vindt, maar het is wel zo. Er wordt bijvoorbeeld naar jou gerefereerd met ‘icoon’ en ‘koning’. Of zelfs ‘Don Mich’.

M: Daarbij was je juist zelf een héél goede voetballer en ik kon er echt niks van. Maar hoe dan ook, dit lijkt me allemaal een beetje gezwam.

A: Ondanks dat je dit gezwam vindt, heb jij vaak dit effect op jonge mannen in onze omgeving. Ik denk dat het precies ligt aan wat ik daarnet zei. Je bent net wat anders en deze jongvolwassenen hebben daar voelsprietten voor.

Je bent niet anders op een manier die direct in het oog springt: uiterlijk straal je, vind ik, nog steeds die ‘klassieke mannelijkheid’ uit. Het authentieke, misschien wel onwennige, zit ’m eerder in de ontastbare dingen. Je bent kalm, bedachtzaam en weinig oordelend. Je bent jezelf, je pretendeert niks. Stoerdoenerij en overtoepen passen niet bij jou en competitiedrang ontbreekt. Misschien voelen anderen dat aan en laat je hun zo zien dat ook op deze manier man-zijn bestaat.

M: Ja, dat is eigenlijk wel zo, denk ik. Leuk dat je daar zo naar kijkt.

En jij, met welke sleutelwoorden zou jij je vrouwelijkheid beschrijven, jezelf als vrouw? Je plaats in het collectief ‘vrouwen’?

A: Vrouwelijkheid is wat jij voor jouzelf vindt dat het is. Anders kan ik alleen antwoord geven vanuit een stereotypering – wat ik dus niet wil doen. Het is vrij willekeurig, of nietszeggend, welke eigenschappen mannen en welke eigenschappen vrouwen zich toe-eigenen – en door een andere sekse toebedeeld krijgen. Hoewel we denk ik allemaal deze genderstereotypes in ons hebben. Mama vertelde me dat jij altijd de espresso krijgt en zij de cappuccino, als jullie koffie gaan drinken – terwijl zij dus de espresso drinkt.

M: Dat doet me denken aan die keer dat de vriend van de oppas op een warme dag met me meereed in de auto en ik toen zei dat ik een enorme zin had in een groot glas ijskoude droge witte wijn. Zijn reactie was: ‘Drink jíj witte wijn? Dat zou ik nou nooit